

Genealoginen analyysi sosiaalityön diskursseista Irlannissa

Skehill, Caroline (2004) History of the Present of Child Protection and Welfare Social Work in Ireland. New York: The Edwin Mellen Press, 377 s.

Miksi sosiaalityöntekijöillä on nykyisin Irlannin lastensuojelussa niin keskeinen asema, vaikka historiallisesti tarkasteltuna näin ei pitäisi olla? Tähän kysymykseen Caroline Skehill hakee vastausta kirjassaan, joka on muokattu versio hänen vuonna 2000 valmistuneesta väitöskirjastaan. Kirjan esipuheen on kirjoittanut professori Mirja Satka.

Kirja on jaettu neljään osaan. Luokohjeeksi voisi sanoa, että mikäli on kiinnostunut vain metodista, voi lukea osat 1 ja 4. Jos haluaa lisäksi tutustua mielenkiintoiseen, mutta sangen yksityiskohtaisesti kuvattuun irlantilaisen sosiaalityön, lastensuojelun ja katolisen kirkon vaikutusvallan historiaan, kannattaa lukea koko teos. Skehill tukeutuu työssään merkittävästi Michell Deanin vuonna 1994 ilmestyneeseen teokseen ”Critical and Effective Histories, Foucault’s Methods and Historical Sociology”, jota pidetään eräänä parhaimmista genealogisen tutkimusotteen yleisesi-tyksistä.

Skehill käytti tutkimuksessaan Foucault’n nykyhetken historia –metodologiaa tutkiessaan sosiaalityön asemaa ja merkitystä Irlannin lastensuojelussa. Dean (1994, 4) on kuvannut sitä problematisoivaksi lähestymistavaksi, koska sen tavoitteena on hakea kysymyksiä sieltä mistä muut

ovat löytäneet vastauksia. Yksikertaisimmillaan nykyhetken historia –menetelmä tarkoittaa, että menneisyyttä käytetään apuna, jotta ymmärtäisimme paremmin nykyisyyttä. Skehill valitsi tämän lähestymistavan tutkimusmetodikseen siksi, että se mahdollisti hänen mielestään parhaiten sosiaalityön historiallisen aineiston tutkimisen. Skehillin mukaan problematisoiva ote antoi mahdollisuuden käsitellä historiallisia tapahtumia siten, että aineisto sai sisältää sekä toisiinsa yhteydessä että toisistaan erillään olevia tapahtumia ja tapahtumaketjuja.

Metodissa käytetään työkaluina arkeologista ja geneologista otetta historiaan. Arkeologisessa lähestymistavassa tutkija rakentaa diskursseja niiden omassa ajassa ja tilassa. Foucault’n tutkimusmetodi edellyttää historian yksityiskohtaista ja äärimmäisen tarkkaa havainnointia ja lukemista, koska tavoitteena on paljastaa asioita, joita pidämme itsestään selvinä. Arkeologinen lähestymistapa eroaa muista lähestymistavoista siinä, miten se löytää ja havaitsee historiallisen tutkimuksen juuret nykyisiin ongelmiin (Dean 1994, 17).

Foucault kehitti genealogisen menetelmän täydentämään arkeologian käsitettä. Foucault’lle arkeologia ja genealogia olivat yhteen kietoutuneita menetelmiä. Arkeologiassa tarkastellaan sääntöjen muodostumista tiedon ja diskurssien luomisessa. Genealogiassa puolestaan pohditaan, miksi ja miten toiset diskurssit ovat tulleet hyväksytyksi muodostaen ”totuuden” ja miksi toiset on hylätty. Diskurssin termi tarkoittaa tässä tiedon rakentamista, kieltä ja uskomuksia. Problema-

tisoinnin tarkoituksena ei ole tuottaa totuuksia, vaan etsiä ehtoja, jotka ovat määrittäneet tietyn diskurssin tietyssä ajassa ja tilassa totuudeksi.

Sosiaalityö muodostaa erään tällaisen diskurssin. Arkeologisen analyysin tarkoituksena on selventää tietyn sosiaalityön diskurssin muoto ja luonne. Arkeologinen konstruktio sosiaalityön diskurssista ei riitä yksin selittämään sen paikkaa, vaan tarvitaan geneologiaa asettamaan analyysi laajempaan kontekstiin. Metodille on myös olennaista vallan käsittely. Sosiaalityön kontekstissa sosiaalityöntekijälle kohdistuu väistämättä valtaa, jolla hän välittää ja hallinnoi. Skehill kutsuu ammattiauttajia foucaultlaisittain psy-asiantuntijoiksi, joista kaikille on annettu valta normaalistaa meitä. Skehill nimittää tätä asiantuntijoiden harjoittamaa hallinnointia valta-tieto-spiraaliksi (power-knowledge-spiral).

Nykyhetken historia ei sisällä koskaan täydellistä tarinaa, sillä aina tulee löytymään uusia kysymyksiä. Skehillin mukaan nykyhetken historia –menetelmää on käytetty onnistuneesti silloin, kun kysymysten esittämisessä on palattu lähtöpisteeseen, mutta tutkijan ymmärrys asiasta on syventynyt. Foucault'n nykyhetken historia –lähestymistapaa on kritisoitu, ettei siitä ole löydettävissä kunnan metodologiaa tai teoriaa. Foucault'a voi käyttää tutkimuksensa lähtökohdana, mutta jokaisen on löydettävä oma tiensä ja tyylinsä toteuttaa sitä. Foucault ei päästä tutkijaa helpolla.

Skehillin mukaan on vaarallista tarkastella historiaa tiettyjen valmiina olevien ajanjaksojen kautta. Nykyhetken historia tarkastelee mieluummin

historiallisia avainhetkiä ja erityisesti niitä konteksteja, joissa tapahtumat tapahtuivat ja myös niitä kilpailevia diskursseja, joita tämän avainhetken ympärillä on. Skehill korostaa, ettei tämä malli anna sen enempää lupaa kirjoittaa historiaa uudelleen kuin mikään muukaan. Tarkoituksena ei ole kirjoittaa koko ajanjakson täydellistä historiaa, vaan niistä ehdoista, jotka vallitsevat tietyissä diskursseissa. Problematisoivaa lähestymistapaa käyttäen tutkija pystyy kirjoittamaan nykyhetken historiaa menneisyyttä lukemalla lankeamatta kuitenkaan siihen, että kuvaa vain nykyhetken projektiota menneisyyteen. Historia on kriittistä ja vaikuttavaa, kun se kykenee harjoittamaan jatkuvaa varovaisuutta niitä uskomuksia kohtaan, jotka vakuuttavat historian yhdestä totuudesta ja merkityksestä.

Skehill kuvaa sosiaalityön diskursien muodostumista käyttäen apuna brittiläistä Partonia. Parton väittää, että kaikkein optimistisin vaihe sosiaalityölle oli *lääketieteellis-sosiaalinen* vaihe Beveridgen ajan jälkeen. Silloin vallitsi yleinen luottamus siihen, että sosiaalihuoltojärjestelmä ratkaisisi sosiaaliset ja yksilön ongelmat. Partonin mukaan 1970-luvun aikana siirryttiin kohti *sosiaali-oikeudellista* diskurssia, ja viime vuosina puolestaan kohti riskien välttämistä. Hyvinvointivaltio on muuttunut dramaattisesti markkinavoimien vaikutuksesta. Nykyään sosiaalityöntekijä toimii enemmän asiakkaiden case managerina kuin terapeuttina.

Skehillin mukaan sosiaalityöntekijöillä on Irlannissa keskeinen asema lastensuojelussa. Hän totesi sen kerättyjen tosiasioiden valossa: sosi-

aalityöntekijöiden määrä oli kasvanut viisinkertaiseksi vuodesta 1987 vuoteen 2000. Arkeologisesta näkökulmasta Skehill kuvaa sosiaalityön muutosta 1800-luvun hyväntekeväisyydestä 1990-luvun moderniksi koulutettujen sosiaalityöntekijöiden tekemäksi työksi. 1970-luvulle tultaessa useimmat Irlannin lastensuojelutyöntekijät olivatkin jo ammattiinsa koulutettuja.

Genealogisesti tarkasteltuna kuva sai erilaisia piirteitä. Genealogisessa analyysissä kävi ilmi, etteivät sen enempiä lastensuojelun lakisäätteiset toimet, kuin sosiaalityön ammatillinen diskurssi dominoi hallinnan valta-tieto-spiraalia. Genealoginen analyysi osoitti, että ulkopuolinen tekijä, katolinen kirkko, vaikutti näitä enemmän. Irlannin lastensuojelu alkoi laitoshuollon kehittämisenä ja laitokset omisti kirkko. Se oli usein myös vapaaehtoistyön takana. Tämä asetti sosiaalityön diskurssin aivan toiseen valoon. Skehill kutsuu tätä *sosiaali-hengelliseksi* diskurssiksi, ja se hallitsi vahvasti lastensuojelun palveluja aina 1960-luvulle asti. Tämä oli mahdollista, koska valtio ei osoittanut kovinkaan paljon kiinnostusta sosiaaliin kysymyksiin.

Genealoginen analyysi osoitti, että sosiaalityön diskurssin puute johtui ennen kaikkea sosiaali-hengellisen diskurssin hallitsevasta asemasta heikossa valtio-ohjauksen kulttuurissa. Valtio alkoi kiinnostua sosiaalityöstä vasta 1970-luvulla, samalla kun sosiaalityöntekijät alkoivat työskennellä terveydenhuollossa. Skehill vetää sen johtopäätöksen, että ehkä juuri sosiaalityöntekijöiden vallan puute (powerlessness-knowledge) selitti sen, miksi

sosiaalityön diskurssi oli 1990-luvulle asti niin epäyhtenäistä vailla omaa strategiaa. Skehill painottaa, että sosiaalityön ydinasema on olla yksilön ja julkisen vallan välittävänä tekijänä ja se tekee siitä ainutlaatuisen. Tämä tapahtui Irlannissa vasta liberaalin hallinnan aikana. Ympäristössä, jossa ei ole valtiollisia interventioita ja sosiaali-hengellinen diskurssi hallitsee, on vähän tilaa sosiaalityölle.

Skehill kysyy, onko sosiaalityön genealogiselle diskurssille annettu liian paljon tilaa ja unohdettu sen arkeologinen rakenne. Hän väittää, että genealoginen diskurssi sosiaalityön kontekstista tulee aina määrittelemään ammatin mahdollisuuksia ja rajoituksia. Hän toteaa myös, että huomiota pitäisi kiinnittää enemmän sosiaalityön arkeologiseen diskurssiin, sosiaalityön erityiseen luonteeseen, ja siihen miten ammattilaiset itse vaikuttavat arkeologisen rakennelman muodostumiseen.

Kirja on oivallinen kuvaus genealogisen ja arkeologisen metodin käytöstä sosiaalityössä. Erityisen antoisaa on se, että kirjassa on kirjoitettu auki metodin käyttöön liittyvät ongelmat ja sen rajoitukset. Naisnäkökulman lähes täydellinen puuttuminen jäi mietityttämään kirjaa lukiessa. Skehill kuvaa sosiaalityön kehittymistä ennen vuotta 1991 lähinnä katolisen kirkon kautta. Olisiko naisnäkökulman mukaan tuominen muuttanut kuvaa? Myöskään valta-tieto-spiraali-käsitteen merkitys diskurssissa läpäisevänä ajatuksena ei täysin kirkastunut.

Voin suositella kirjaa lämpimästi niille, jotka pohtivat genealogisen analyysin soveltamista omassa tut-

kimustyössään. Kirja soveltuu myös niille, jotka ovat miettineet foucault-laisen analyysin tekemistä, mutta ovat hylänneet sen liian vaikeana sekä niille, jotka ovat kiinnostuneita sosiaalityön historiasta. Skehill on soveltanut rohkeasti Foucault'n metodia ymmärrettävällä tavalla ja vieläpä ymmärrettävällä englannilla. Kuka rohkenisi tehdä genealogista analyysiä suomalaisesta sosiaalityöstä?

Anu Muuri

Lähde: Dean, Michell (1994) *Critical and Effective Histories. Foucault's Methods and Historical Sociology*. London and New York: Routledge.